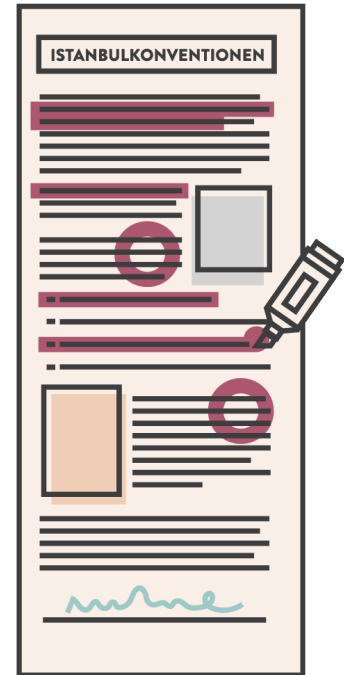

BRA BEHÖVER BLI BÄTTRE

Om Sverige och Istanbulkonventionen

Bra behöver bli bättre är ett material om Sverige och Istanbulkonventionen, Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet (Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence).

Sveriges arbete på konventionens område utgår från det sjätte jämställdhetspolitiska delmålet: *mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.*

Ett centralt ramverk i arbetet är den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Strategin, som utarbetades med Istanbulkonventionen som central referenspunkt,

började gälla 2017 och har fyra målsättningar:

- Ett utökat och verkningsfullt förebyggande arbete mot våld.
- Förbättrad upptäckt av våld och starkare stöd och skydd för våldsutsatta kvinnor och barn.
- Effektivare brottsbekämpning.
- Förbättrad kunskap och metodutveckling.

Strategin omfattar alla former av fysiskt, psykiskt och sexuellt våld och hot om våld som riktas mot flickor och kvinnor. Den innefattar även arbete mot våld i hbtqi-relationer, hedersrelaterat våld och förtryck inklusive könsstympning av flickor och kvinnor, barnnäktenskap och tvångsäktenskap, samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål liksom kommersialisering

och exploatering av kvinnokroppen. Viktiga utgångspunkter i strategin är barnets rätt och barnets bästa samt att ta hänsyn till livssituationer och omständigheter som innebär särskild utsatthet. I strategin betonas särskilt vikten av förebyggande insatser och mäns delaktighet och ansvar i arbetet.

I Sverige är mäns våld mot kvinnor ett samlande begrepp för allt våld som flickor och kvinnor utsätts för på grund av sitt kön, i särskilt hög grad, eller som generellt sett har särskilt stora konsekvenser för flickor och kvinnor. Även pojkar och män kan vara utsatta för våld av närstående, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel. I linje med konventionen omfattas även pojkars och mäns utsatthet i arbetet mot sådant våld som huvudsakligen, men inte uteslutande, utövas av män mot kvinnor.

INNEHÅLL

Om Istanbulkonventionen	4
Bra behöver bli bättre	6
Styrning, samordning och samverkan	8
Förebyggande arbete	12
Stöd och skydd	16
Lagstiftning och rättprocess	20
Arbete pågår	24
Därför behövs du	26
Lär dig mer	27

OM ISTANBULKONVENTIONEN

Istanbulkonventionen är den mest progressiva och omfattande konventionen om att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Den konstaterar att risken att utsättas för våld i en nära relation är större för kvinnor än för män, men att även män kan utsättas. Konventionen slår fast att mäns våld mot kvinnor är ett uttryck för ojämlika maktförhållanden.

I konventionen definieras mäns våld mot kvinnor som "...ett brott mot de mänskliga rättigheterna och en form av diskriminering av kvinnor och avser varje fall av könsrelaterat våld som leder till, eller troligen kommer att leda till, fysisk, sexuell, psykisk eller ekonomisk skada eller fysiskt, sexuell, psykiskt eller ekonomiskt lidande för kvinnor, inbegripet hot om sådana handlingar, tvång eller godtyckligt frihetsberövande, oavsett om det sker i ett offentligt eller privat sammanhang." (artikel 3.a.).

Kvinnor omfattar även flickor under 18 år.

Konventionen omfattar våld mot barn, barnäktenskap, tvångsäktenskap, könsstympning av flickor och kvinnor,

tvångsabortering, tvångssterilisering, stalkning samt sexuella trakasserier. Staterna uppmanas att tillämpa konventionen för alla som utsätts för någon form av våld i en nära relation, och att särskilt uppmärksamma flickors och kvinnors utsatthet.

Varje land som ratificerar konventionen förbinder sig juridiskt att ge stöd och hjälp till alla flickor och kvinnor som utsätts för våld och att förebygga, lagföra och avskaffa alla former av våld inom konventionen. Bestämmelserna handlar om stöd- och skyddsåtgärder, lagstiftning och rättstillämpning, politiska åtgärder och datainsamling, samverkan på alla samhällsnivåer, förebyggande arbete och utbildning, samt internationellt samarbete.

För att bekämpa våldet måste åtgärder riktas mot grundorsakerna, såsom normer, praktiker och samhällsstrukturer, som rättfärdigar våld och upprätthåller ojämställdhet. Samtidigt får våldsutsattas rättigheter och behov aldrig åsidosättas.

Arbetet ska omfatta alla berörda aktörer, såsom regeringsorgan, lokala, regionala och nationella myndigheter samt be-

slutande församlingar, nationella människorättsorganisationer och civilsamhället.

Implementeringen ska utgå från ett genusperspektiv. Konventionens bestämmelser ska genomföras utan diskriminering på någon grund. Därför måste risken för och konsekvenserna av diskriminering alltid beaktas.

Genom att ratificera konventionen har Sverige åtagit sig att genom lagstiftning och andra åtgärder implementera konventionens bestämmelser. Sverige ska ta till alla lämpliga åtgärder för att:

- Främja jämställdhet och avskaffa diskriminering.
- Skydda flickor och kvinnor mot alla former av våld samt bemöta mäns våld mot kvinnor utifrån ett helhetsperspektiv.
- Förebygga och bekämpa alla former av våld inom konventionen.

Yrkesgrupper som kan möta våldsutsatta eller våldsutövare ska få utbildning om alla former av våld inom konventionen. Exempel på yrkesgrupper: polis och andra inom brottsbekämpande myndigheter; åklagare och domare; socionomer och andra inom socialt arbete; läkare, sjuksköterskor, barnmorskor och psykologer; migrations- och asylhandläggare; lärare och skolpersonal; journalister; samt militär personal. (artikel 15).

Våldsutsatta kvinnor och barn har rätt till stöd och hjälp som omfattar: juridisk rådgivning, psykologiskt stöd och behandling, ekonomiskt bistånd, skyddat boende och en bostad, utbildning, hjälp att hitta en anställning, hälso- och sjukvård samt socialtjänst med tillräckliga resurser och utbildad personal (artikel 20).

Grunder för diskriminering enligt konventionen: kön, genus, etnicitet, hudfärg, språk, religion, politisk eller annan åskådning, nationellt eller socialt ursprung, urfolk, nationell minoritet, ekonomiska tillgångar och bakgrund, sexuell läggning, könsidentitet, ålder, hälsotillstånd, funktionsnedsättning, civilstånd, status som migrant eller flykting, eller ställning i övrigt (artikel 4.3).

BRA BEHÖVER...

Sverige är ett av världens minst ojämställda länder. Arbetet med breda jämställdhetsreformer, insatser för sexuella och reproduktiva rättigheter, skärpt lagstiftning mot våld och utökad straffrättsligt skydd för våldsutsatta kvinnor och barn har pågått i decennier.

Från att historiskt sett ha betraktats som en privat angelägenhet har mäns våld mot flickor och kvinnor i allt större utsträckning erkänts som ett strukturellt problem. I takt med att medvetenhet och kunskap om våldet har ökat, har också arbetet med dess konsekvenser och mot dess orsaker utvecklats inom såväl civilsamhällesorganisationer som offentliga verksamheter.

Sverige har också förbundit sig att följa Istanbulkonventionen. Till konventionen hör en övervakningsmekanism. Hur väl konventionsstaterna lever upp till sin skyldigheter granskas av Europarådets expertgrupp, GREVIO (Group of Experts on Action against Violence against Women and Domestic Violence).

I januari 2019 kom gruppens första rapport om Sverige. Där presenteras ett antal genomförda insatser mot mäns våld

mot kvinnor som framsteg och Sverige beskrivs som ett jämställdhetspolitiskt föregångsland.

GREVIO lyfter särskilt fram betydelsen av kvinnofridsreformen och införandet av brottet grov kvinnofridskränkning (1998), samt den nya sexualbrottslagstiftningen som bygger på samtycke (2018).

Sverige får beröm för att mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel ses som en fråga om ojämställdhet. Kunskap om våldets orsaker, mekanismer, uttrycksätt och konsekvenser ligger till grund för strategier och handlingsplaner, andra åtgärder och till viss del lagstiftning.

Sverige har alltså kommit en bit på väg. Men mäns våld mot kvinnor är fortfarande ett omfattande samhällsproblem. För att kunna uppnå jämställdhet måste det upphöra.

Bra behöver bli bättre!

...BLI BÄTTRE

GREVIO:s granskning resulterade i 41 rekommendationer, som Sverige måste agera på för att fullt ut leva upp till konventionens bestämmelser och för att mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

Sverige behöver fortsatt synliggöra och motverka idéer och normer som rättfärdigar mäns våld och begränsar flickors och kvinnors livsutrymme, säkerställa barns rättigheter och tillgängliggöra specialiserat stöd och skydd i hela landet. Särskilda insatser måste göras för kvinnor och flickor i särskilt utsatta situationer samt för att motverka diskriminering.

Det krävs bättre samordning inom och mellan myndigheter på lokal, regional och nationell nivå, hälso- och sjukvård samt med civilsamhällesorganisationer. Rättsväsendet måste säkerställa våldsutsattas förtroende, trygghet och rättssäkerhet och se till att våldsutövare ställs till svars för sina handlingar.

Flera rekommendationer handlar om att fortsätta, utveckla eller slutföra redan pågående insatser. 2022 ska

regeringen rapportera hur Sverige hanterat GREVIO:s rekommendationer.

I materialet sammanfattas rekommendationerna under fyra pelare, som symboliserar de bärande områdena i konventionen:

- Styrning, samordning och samverkan.
- Förebyggande arbete.
- Stöd och skydd.
- Lagstiftning och rättsprocess.

Varje avsnitt inleds med en översikt av konventionens bestämmelser, följt av rekommendationerna på respektive område.

Insatser på olika nivåer och i samverkan är avgörande. Du som jobbar inom kommun, region eller myndighet har en möjlighet och ett ansvar i arbetet för jämställdhet och mot våld.

Du kan använda materialet som ett stöd i ditt arbete, för att fördjupa dig i konventionen eller för att uppmärksamma granskningen. Vilka rekommendationer kan du och din organisation bidra till? **Tillsammans blir vi bättre.**

STYRNING, SAMORDNING OCH SAMVERKAN

Konventionens första pelare fastställer de principer och resurser som behövs för att ta ett helhetsgrepp mot mäns våld mot kvinnor, i lag, politik och praktik.

Rekommendationerna till Sverige handlar om att prioritera och utveckla mer effektiva insatser, med utgångspunkt i samverkan och fördjupad kunskap om mäns våld mot kvinnor.

Konventionens bestämmelser handlar om

**SAMVERKAN MELLAN
BERÖRDA AKTÖRER**

**STÖD TILL OCH SAMARBETE
MED CIVILSAMHÄLLESORGANISATIONER**

**NATIONELL SAMORDNING
OCH UPPFÖLJNING
AV GENOMFÖRANDET**

**MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER
SOM GRUNDPRINCIP**

**HELA SAMHÄLLET
ANGELÄGENHET OCH ANSVAR**

**FINANSIERING AV ALLA
RELEVANTA ÅTGÄRDER**

**HELTÄCKANDE LAGSTIFTNING SAMT
STRATEGIER OCH ÅTGÄRDER
MED GENUSPERSPEKTIV**

**FORSKNING
OCH DATAINSAMLING**

För att bättre leva upp till konventionen måste Sverige

Stärka och institutionalisera samordningen mellan alla berörda aktörer

Både i det strategiska arbetet och i enskilda ärenden behövs mer strukturerad samverkan och bättre samordning av insatser. Samverkan måste formaliseras, standardiseras och integreras i ordinarie arbete, samt omfatta rättsväsendet, kommuner och regioner, socialtjänst, arbetsförmedling, hälso- och sjukvård och civilsamhälle. Strukturerna måste särskilt utformas för att integrera civilsamhällesorganisationer, undanröja diskriminering och motverka skillnader över landet.

Öka kännedomen om Jämställdhetsenhetens roll som samordningsorgan

Jämställdhetsenheten vid Arbetsmarknadsdepartementet är samordningsorgan för konventionen. För ett effektivt genomförande på alla områden måste dess uppdrag och mandat göras känt.

Främja civilsamhällesorganisationers arbete för konventionens principer

För att offentliga anslag ska bidra till konventionens principer måste myndigheterna säkerställa att organisationer som beviljas medel utgår från demokratiska värderingar, mänskliga rättigheter och tillämpar ett genusperspektiv på frågor som rör mäns våld mot kvinnor.

Säkerställa finansiering av stöd och skydd

På både lokal, regional och nationell nivå måste arbetet intensifieras för att nå en långsiktig och lättillgänglig finansiering av kvinno-, tjej- och ungdomsjourer, brottsofferjourer och andra stödverksamheter samt skyddade boenden.

Utveckla datainsamling och forskning

För att synliggöra mäns våld mot kvinnor, ta fram en samlad bild av dess omfattning och konsekvenser, identifiera utvecklingsområden och utvärdera effekten av lagstiftning och åtgärder, uppmanas Sverige att

- Införa ett ärendesystem som gör det möjligt att följa brotten genom rättskedjan.
- Inom rättsväsendet utveckla former för informationsutbyte och statistikföring, inklusive kategorier som synliggör relationen mellan våldsutövare och våldsutsatt, samt gällande kontaktförbud.
- Se till att kontakter med primärvården om våldsutsatthet rapporteras till det nationella patientregistret.
- Införa ett system för statistik över asylansökningar som görs med anledning av förföljelse på grund av kön.
- Regelbundet genomföra nationella studier av alla former av mäns våld mot kvinnor ur ett livsperspektiv, samt en befolkningsundersökning av samiska flickors och kvinnors utsatthet för sexuellt våld och våld i nära relationer.

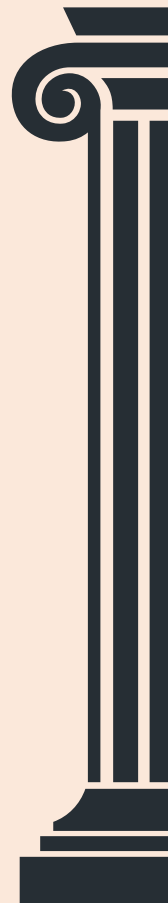

Använda kunskapen för mer träffsäkra åtgärder

För att kunna prioritera rätt insatser, utveckla mer effektiva arbetssätt och/eller ändra lagstiftningen måste beslut grundas på tillgänglig statistik och forskning. Det är av särskild vikt att följa den generella utvecklingen över tid, att ha statistik uppdelad efter kön, ålder och relation mellan våldsutövare och våldsutsatt, samt att se över hur effektivt kontaktförbud är som skydd. Identifierade brister måste leda till handling.

FÖREBYGGANDE ARBETE

Konventionens andra pelare ställer krav på generella och specifika insatser på alla samhällsnivåer, för jämställdhet och mot våld, både i det offentliga och privata.

Rekommendationerna till Sverige handlar om att se till att hela samhället bidrar till att främja jämställdhet samt att upptäcka och bekämpa alla former av mäns våld mot kvinnor.

Konventionens bestämmelser handlar om

**NÄRINGS-
LIVETS OCH MEDIERNAS
DELAKTIGHET OCH ANSVAR**

KAMPANJER FÖR ÖKAD MEDVETENHET

**UTBILDNING PÅ ALLA NIVÅER
I JÄMSTÄLLDHET OCH ICKE-VÅLD**

**UTMANA STEREOTYP
A KÖNSNORMER**

**FRÄMJA KVINNORS
MAKT
OCH INFLYTANDE**

INSATSER TILL VÅLDSUTÖVARE

**MÄNS OCH POJKARS
DELAKTIGHET
OCH ANSVAR**

**UTBILDNING OCH FORTBILDNING
FÖR YRKESVERKSAMMA**

För att bättre leva upp till konventionen måste Sverige

Säkerställa utbildning och fortbildning för alla relevanta yrkesgrupper

För att kunna ställa frågor om våld och ge ett respektfullt bemötande måste alla som kan möta våldsutsatta och våldsutövare i sin yrkesroll, särskilt inom socialtjänsten, få obligatorisk och systematisk utbildning om mäns våld mot kvinnor. Av särskild vikt är ökad kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck, könsstämpning av flickor och kvinnor, samt barnäktenskap och tvångsäktenskap.

Höja kunskapen inom rättsväsendet

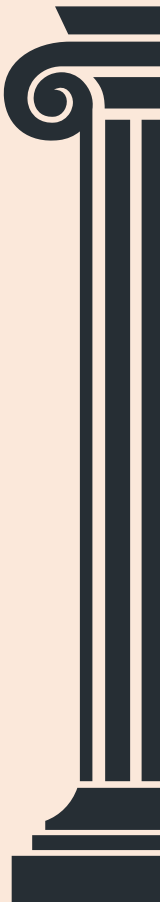

Yrkesverksamma inom domstolar och brottsbekämpande myndigheter måste kunna identifiera mäns våld mot kvinnor och att barn som bevittnat och/eller utsatts för våld är utsatta för brott. De måste också kunna bemöta våldsutsatta och säkerställa att deras rättigheter tillgodoses. Detta kräver att rättsväsendet får obligatorisk och systematisk utbildning och fortbildning om mäns våld mot kvinnor.

Utveckla och standardisera insatser till våldsutövare

För att förebygga att våld inte upprepas och att män som utövat våld tar ansvar för sitt våldsutövande behövs kvalitetssäkrade insatser över hela landet. Myndigheter på alla nivåer måste, i nära samarbete med stödverksamheter för våldsutsatta kvinnor och barn, utforma standardiserade metoder som utgår från våldsutsattas säkerhet och mänskliga rättigheter.

Genomföra kampanjer för ökad medvetenhet

I arbetet med att öka allmänhetens förståelse för våld behövs särskilt fokus på barns utsatthet samt livssituationer och omständigheter som kan innebära en särskild utsatthet. Kampanjer som uppmanar till att anmäla brott måste följas upp med tillräckliga resurser inom rättsväsendet.

Motverka sexism och sexuella trakasserier

För att motverka att kvinnor och flickor framställs på ett sexistiskt och stereotypt sätt behöver myndigheter i samråd med medierna ta fram riktlinjer för mediers självreglering samt följa upp tillämpningen. Myndigheter behöver också föra dialog med privata sektorn i arbetet med att bekämpa mäns våld mot kvinnor, inklusive sexuella trakasserier, i arbetslivet.

Granska material om jämställdhet och mäns våld mot kvinnor

För att motverka alla former av mäns våld mot kvinnor utan att några grupper av våldsutsatta flickor och kvinnor stigmatiseras måste centrala riktlinjer, handlingsplaner och utbildningsmaterial granskas av berörda myndigheter.

STÖD OCH SKYDD

Konventionens tredje pelare fastställer våldsutsatta flickors och kvinnors rättigheter, som alltid ska komma i första hand. Stöd och hjälp ska utgå från kunskap om våldets mekanismer, uttryck och konsekvenser.

Rekommendationerna till Sverige handlar om att säkerställa att våldsutsatta kvinnor och barn, oavsett livssituation och omständigheter, får tillgång till specialiserat och fullgott stöd, skydd och behandling över hela landet.

Konventionens bestämmelser handlar om

**TILLGÄNGLIG INFORMATION OM
RÄTTIGHETER VID UTSATTHET FÖR VÅLD**

**STÖD, SKYDD OCH BEHANDLING BÅDE
PÅ GRUNDNIVÅ OCH SPECIALISERAD NIVÅ**

**KLAGOINSTANSER PÅ ALLA NIVÅER
INKLUSIVE INTERNATIONELL NIVÅ**

SKYDDADE BOENDEN

**SPECIALISERADE MOTTAGNINGAR FÖR
PERSONER UTSATTA FÖR SEXUELLT VÅLD**

ANMÄLAN AV VÅLDSHANDLINGAR

ICKE-DISKRIMINERING

AKUTA KONTAKTFÖRBUD

SKYDDSÅTGÄRDER OCH KONTAKTFÖRBUD

**BARNETS RÄTTIGHETER OCH SÄKERHET
VID VÅRDNAD, BOENDE OCH UMGÄNGE**

**KOSTNADSFRI NATIONELL
STÖDTELEFON DYGNET RUNT**

**RÄTTIGHETER OCH BEHOV FÖR BARN
SOM BEVITTNAT/UTSATS FÖR VÅLD**

För att bättre leva upp till konventionen måste Sverige

Stärka insatserna för våldsutsatta över hela landet

För att kunna möta varje persons sammanlagda behov av stöd och hjälp måste samordningen av de insatser som våldsutsatta kan komma i kontakt med förbättras. Stödsinsatserna ska vara både omedelbara, kort- och långsiktiga, utgå från ett genusperspektiv samt omfatta psykologiskt stöd och traumabehandling.

Öka kapacitet och kvalitet på skyddade boenden

Myndigheter på alla nivåer måste säkerställa tillgången till skyddat boende, särskilt för våldsutsatta flickor och kvinnor med funktionsnedsättning, som befinner sig i missbruk eller beroende samt för asylsökande flickor och kvinnor. Efter skyddat boende måste kvinnor och barn få stöd till permanent nytt boende.

Stärka barnrättsperspektivet för barn i skyddat boende

För att barn som bor på skyddat boende ska få det stöd de har rätt till och kunna fortsätta gå i skolan behövs bland annat mer resurser och gemensamma rutiner som utgår från barnets rättigheter.

Se till att alla bestämmelser genomförs utan diskriminering

För att säkerställa stöd till flickor och kvinnor i särskilt utsatta situationer måste myndigheterna ta itu med fördomar, okunskap och bristande tillgänglighet. Särskild kunskap och medvetenhet behövs inom lokala och regionala myndigheter och socialtjänst, om faktorer som kan påverka situationen för urfolk och nationella minoriteter; samiska och romska flickor och kvinnor; flickor och kvinnor med funktionsnedsättning; i missbruk eller beroende; som utnyttjas i prostitution och människohandel; eller som är nyanlända eller utrikesfödda.

Säkra specialiserad vård och rättssäkerhet efter sexuellt våld

Flickor och kvinnor som utsatts för sexuellt våld har rätt till ett tryggt och professionellt omhändertagande av personal som har kunskap om både bemötande och spårsäkring. För att säkerställa rättssäkerheten och bästa möjliga vård måste specialiserade verksamheter göras lättillgängliga över hela landet.

Säkerställa genusperspektivet och kvinnors rättigheter i asylprocessen

Alla asylsökande flickor och kvinnor måste få ett tryggt boende, ett kompetent juridiskt ombud samt information om sina rättigheter, särskilt gällande våldsutsatthet och könsbaserade asylskäl.

Prioritera våldsutsattas säkerhet i ärenden om vårdnad, boende och umgänge

Våldsutsatta kvinnors och barns säkerhet och trygghet får aldrig riskeras. Därför måste alla berörda aktörer, särskilt domstolar och socialtjänst, få mer kunskap om mäns våld mot kvinnor och barn, vilka konsekvenser beslut om gemensam vårdnad eller umgängesrätt kan få, samt att barn som bevittnat våld också har utsatts för brott. För att tillämpa barnets bästa behövs ett starkt barnrättsperspektiv och välgrundade riskbedömningar.

Förbättra lagstiftningen gällande kontaktförbud och säkra akuta skyddsåtgärder

För att säkerställa effektivt och omedelbart skydd måste systemet för kontaktförbud ses över och förnyas. Myndigheterna måste ges ökade befogenheter till akuta åtgärder som utgår från våldsutsatta kvinnors och barns rätt att stanna i sina hem, såsom akut kontaktförbud avseende gemensam bostad. Våldsutsattas säkerhet ska prioriteras. Den tillämpning som möjliggör undantag från kontaktförbud måste upphöra.

LAGSTIFTNING OCH RÄTTSPROCESS

Konventionens fjärde pelare omfattar lagstiftning och andra åtgärder samt utredning och lagföring som ska utgå från ett genusperspektiv, våldsutsattas rättigheter och kunskap om mäns våld mot kvinnor.

Rekommendationerna till Sverige handlar om att säkerställa våldsutsattas trygghet och rättssäkerhet samt att se till att våldsutövare utkrävs ansvar för sina handlingar.

Konventionens bestämmelser handlar om

SKYNDSAM OCH KORREKT LAGFÖRING

**BEAKTANDE AV FÖRSVÅRANDE
OMSTÄNDIGHETER**

**SÄRSKILT SKYDD FÖR BARN
SOM BEVITTNAT/UTSATTS FÖR VÅLD**

**STANDARDISERAD OCH SAMORDNAD
RISKBEDÖMNING OCH RISKHANTERING**

**INGET SKULDBELÄGGANDE
AV VÅLDSUTSATTA**

**VÅLDSUTSATTAS RÄTT TILL INTEGRITET
I RÄTTSPROCESSEN**

**VÅLDSUTSATTAS RÄTT TILL INFORMATION,
RÄTTSHJÄLP OCH JURIDISKT STÖD**

**SKYDD FÖR VÅLDSUTSATTA UNDER
RÄTTSPROCESSEN**

**LAGSTIFTNING MOT ALLA
FORMER AV MÄNS VÅLD MOT KVINNOR**

**KUNSKAPSBASERAD OCH EFFEKTIV
UTREDNING**

**GENUSPERSPEKTIV I MIGRATIONS-
OCH ASYLPROCESSER**

**VERKNINGSFULLA OCH PROPORTIONERLIGA
PÅFÖLJDER FÖR VÅLDSUTÖVARE**

För att bättre leva upp till konventionen måste Sverige

Förbättra brottsbekämpande myndigheters kapacitet

För att berörda yrkesgrupper och myndigheter ska kunna agera snabbt och lämpligt i alla ärenden som rör någon form av våld behövs kunskap, förutsättningar och resurser. Rättsväsendet måste säkra omedelbart stöd och skydd för våldsutsatta och minska eftersläpningen av utredningar.

Säkerställa riskbedömning och riskhantering

För att säkerställa skydd och stöd måste polis och socialtjänst i högre utsträckning göra bedömningar gällande risk för upprepat våld, utifrån standardiserade, kunskapsbaserade bedömningsmetoder. Olika yrkesgrupper och myndigheter måste samarbeta för ett effektivt skydd.

Motverka skam- och skuldbeläggning av våldsutsatta flickor och kvinnor

Varken bemötandet eller rättsprocessen får påverkas av diskriminering, stereotyper, fördomar eller personliga värderingar. För att lägga fokus på våldsutövarens ansvar måste normer och moraliserande attityder som bidrar till skam- och skuldbeläggning av våldsutsatta motverkas.

Stärka skyddet för barn som utsatts för barnäktenskap och tvångsäktenskap

Gällande regelverk måste tillämpas för att säkerställa de mänskliga rättigheterna för barn som utsatts för barn- och tvångsäktenskap. För att klara upp fler brott måste utredningarna förbättras och skyddet för utsatta stärkas.

Säkra fullgott och kostnadsfritt stöd och information till våldsutsatta

Flickor och kvinnor som utsatts för våld måste tidigt få ett målsägandebiträde samt förutsättningar att klaga, begära prövning och omprövning när myndigheter gjort fel eller inte fullgjort sina skyldigheter.

Se till att alla försvärande omständigheter i konventionen beaktas

Exempel på försvärande omständigheter är när brott begåtts mot en närstående, vid upprepade tillfällen eller i närvaro av ett barn. För att dessa alltid ska beaktas behövs ökad kunskap inom rättsväsendet.

Säkerställa att även psykiskt våld bestraffas

För att säkerställa att den lagstiftning som finns används och att befintliga brottsrubriceringar tillämpas i högre utsträckning behövs mer utbildning och resurser till rättsväsendet.

Öka andelen lagförda brott

Anledningarna till att så få anmälningar om våldtäkt och andra former av mäns våld mot kvinnor leder till åtal och än mindre till fällande domar måste identifieras och åtgärdas.

Säkerställa rättigheter för kvinnor utan permanent uppehållstillstånd

Åtgärder måste vidtas för att alla kvinnor ska garanteras stöd och skydd mot mäns våld, i lag och praktik, utan att riskera utvisning. Den så kallade tvåårsregeln bör ses över och alla undantag i lagen om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd som påverkar våldsutsatta kvinnor måste upphöra.

ARBETE PÅGÅR

Här följer ett axplock av insatser och åtgärder under de senaste åren, som kan bidra till att göra bra till bättre.

NYTT EXAMENSMÅL OM MÄNS VÅLD MOT KVINNOR

Den 1 juli 2018 infördes ett nytt examensmål i högskoleförordningen om att visa kunskap om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer för sju utbildningar på grundnivå: fysioterapeutexamen, juristexamen, läkarexamen, psykologexamen, socionomexamen, sjuksköterskeexamen och tandläkarexamen. Från och med 1 januari 2019 infördes examensmålet även för tandhygienistexamen.

MYNDIGHETSSAMVERKAN FÖR ÖKAD UPPTÄCKT

Fem myndigheter har 2019–2021 i uppdrag att samverka för ökad upptäckt av våld. Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Migrationsverket ska, med stöd från Jämställdhetsmyndigheten och Socialstyrelsen, öka kunskapen och medvetenheten bland sina medarbetare om våld. Bakgrunden är

bland annat Socialstyrelsens dödsfallsutredningar som visat att många kvinnor som utsätts för våld och dödligt våld har haft kontakter med flera olika myndigheter, men att samordningen mellan dessa har brustit. När män som utövar våld haft kontakt med hälso- och sjukvården, både före och efter våldsutövande, har de inte heller fått frågor om våldsutövande eller på annat sätt fångats upp. Ett konkret resultat av uppdraget är att myndigheterna – som tillsammans når en stor andel av Sveriges befolkning – utbildar sina medarbetare att ställa frågor om våldsutsatthet och våldsutövande.

SKÄRPT LAGSTIFTNING KRING HEDERSRELATERAT VÅLD OCH FÖRTRYCK

Sedan 1 januari 2019 är det förbjudet att erkänna utländska barnäktenskap, oavsett vilken anknytning personerna hade till Sverige när äktenskapet ingicks eller hur gamla de är när frågan prövas. Den 1 juli 2020 trädde flera lagändringar i kraft. Brottet barnäktenskapsbrott innebär att det är straff-

bart att förmå ett barn att ingå äktenskap eller en äktenskapsliknande förbindelse. Ett utreseförbud infördes för att skydda barn från att utsättas för barnäktenskap eller könsstympling. En ny straffskärpningsgrund innebär att om motivet har varit att bevara eller återupprätta heder ska det ses som en försvårande omständighet.

NYA SKRIVNINGAR I LÄROPLANEN

Från den 1 januari 2021 är sexualundervisning obligatorisk i lärarutbildningarna. Från och med hösten 2022 tillämpas ändringar i läroplanerna, bland annat gällande det kunskapsområde som tidigare kallats "sex och samlevnad". Det nya området "sex, samtycke och relationer" ska bland annat omfatta kunskap om rättigheter, samtycke och hedersrelaterat våld och förtryck.

SKÄRPT SYN PÅ UTNYTTJANDE AV BARN

I syfte att stärka lagstiftningen gällande sexuellt utnyttjande av barn gäller från den 1 januari 2020 brottsrubricering-

en "utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling" samt en skärpt straffskala.

BARNKONVENTIONEN ÄR SVENSK LAG

Den 1 januari 2020 blev barnkonventionen svensk lag. Den fastställer bland annat att barn har rätt till skydd mot våld och att barn ska få uttrycka sin mening och bli lyssnade på. Vid alla åtgärder som rör ett barn ska i första hand barnets bästa beaktas.

TELEFONLINJEN "VÄLJ ATT SLUTA"

Välj att sluta är ett regeringsuppdrag som drivs av Länsstyrelsen Stockholm i samverkan med Manscentrum och i samarbete med länsstyrelserna. Verksamheten blev nationell 2021. Välj att sluta riktar sig i första hand till personer som utövar eller riskerar att utöva våld i en nära relation. Syftet är att få fler våldsutövare att ta ansvar för och förändra sitt beteende.

DÄRFÖR BEHÖVS DU

Har du en funktion som generaldirektör, chef, sakkunnig eller samordnare inom en kommun, region eller myndighet? Då har du möjlighet och ansvar att bidra till att Sverige lever upp till sina åtaganden enligt Istanbulkonventionen.

FÖRSLAG PÅ ÅTGÄRDER

- Använd materialet som ett stöd i ditt arbete eller för att fördjupa dig i konventionen och granskningen.
- Driv ett internt arbete för att öka kompetensen om konventionens bestämmelser och rekommendationerna för Sverige.
- Diskutera hur du och dina kollegor kan tillämpa rättigheterna i konventionen i ert arbete. Vilka rekommendationer rör din organisation? Vad ansvarar ni för och vad kan ni bidra till?
- Se över om och hur området mäns våld mot kvinnor är prioriterat i din kommun, region eller myndighet.
- Undersök hur det ser ut i din kommun eller region, gällande till exempel finansiering av stöd och skydd, före-

byggande insatser, kartläggningar och kunskapslyft eller samverkan mellan olika verksamheter.

- Ta initiativ till en informationskampanj eller ett samarbete.
- Följ upp hur konventioner, lagstiftning och kunskap praktiseras i din verksamhet.
- Arbeta med systematiska uppföljningar för att kunna utveckla och kvalitetssäkra verksamheten.

LÄR DIG MER

Hela samhället har ett gemensamt ansvar för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor.

Gå in på jamstalldhetsmyndigheten.se/istanbulkonventionen

DÄR KAN DU

- Få mer information om Istanbulkonventionen och granskningen.
- Fördjupa dig i det sjätte jämställdhetspolitiska delmålet och den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, samt Sveriges pågående arbete inom på konventionens områden.
- Få stöd i arbetet med att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel.

Det finns inget att vänta på!

Jämställdhetsmyndigheten har i uppdrag att öka kännedomen om Europarådets rekommendationer gällande Sveriges efterlevnad av Istanbulkonventionen

Jämställdhetsmyndigheten | Box 73, 424 22 Angered | Besöksadress: Angereds torg 9
031-3929000 | info@jamy.se | jamstalldhetsmyndigheten.se